

WAAROM DE VOORBEELD- TOETSTAKEN?

- 1. Het doel van de voorbeeldtoetstaken?**
 - 1.1. Toetsmateriaal als voorbeeld en inspiratiebron**
 - 1.2. Het communicatieve en functionele karakter van de voorbeeldtoetstaken**

- 2. Hoe ziet het voorbeeldtoetsmateriaal er uit?**
 - 2.1. De 54 voorbeeldtoetstaken voor Niveau 1.1**
 - 2.1.1 Het takenpakket
 - 2.1.2 Handleiding voor de toetsafnemer
 - 2.1.3 Toetsblad voor de cursist
 - 2.1.4 De grids
 - 2.2. De 45 voorbeeldtoetstaken voor Niveau 1.2**
 - 2.2.1 Het takenpakket
 - 2.2.2 Richtlijnen voor de docent
 - 2.2.3 Toetsblad voor de cursist
 - 2.2.4 De grids

- 3. Hoe gebruik ik de voorbeeldtoetstaken in mijn klaspraktijk?**

1. Het doel van de voorbeeldtoetstaken?

1.1 Toetsmateriaal als voorbeeld en inspiratiebron

Naast de vraag om lesgevers meer vertrouwd te maken met de nieuwe doelenstructuur die ontwikkeld was voor taalopleidingen, was het NT2-onderwijsveld ook vragende partij voor meer informatie en voorbeelden van good practice op het vlak van toetsing en evaluatie van de taalvaardigheid van cursisten.

Een reactie op deze vraag kwam er in februari 2003 toen het Departement Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap aan het Centrum voor Taal en Migratie (Katholieke Universiteit Leuven) de opdracht gaf om voorbeeldtoetstaken voor Richtgraad 1, Niveau 1.1 en Niveau 1.2 te ontwikkelen.

De voorbeeldtoetstaken zijn losse toetstaken die enerzijds als inspiratiebron moeten dienen voor lesgevers die in eigen klasgroepen willen evalueren binnen de nieuwe doelenstructuur die door de DVO is beschreven. De toetstaken zijn gebaseerd op de eindtermen en de contexten die door de DVO zijn geformuleerd. De belangrijkste reden voor de ontwikkeling van voorbeeldtoetstaken in tegenstelling tot kant- en klare gestandaardiseerde toetsen, is dat het inspirerende en vormende karakter van het toetstakenpakket moet primeren. Lesgevers kunnen uit het materiaal putten om eigen toetsen te maken.

Anderzijds worden aan de hand van de toetstaken ook de principes en eisen van goede (taal)vaardigheidstoetsen in een bijbehorende handleiding verduidelijkt. Op die manier draagt het voorbeeldmateriaal bij tot de professionalisering van lesgevers op het vlak van evaluatie en toetsing.

De voorbeeldtoetstaken beogen ook lesgevers te stimuleren om hun lespraktijk te oriënteren op de specifieke eindtermen. De toetstaken zijn namelijk een concretisering van de meer abstract geformuleerde eindtermen die aangeven wat een cursist moet kunnen aan het einde van Richtgraad 1, Niveau 1.1 en 1.2.

De voorbeeldtoetstaken zijn volledig gebaseerd op de eindtermen die door de DVO geformuleerd zijn voor Richtgraad 1, Niveau 1.1. en Niveau 1.2. In de publicatie van de DVO (2001) wordt dit niveau als volgt omschreven: 'Het absolute minimum. De taalgebruiker kan in een anderstalige samenleving met zeer beperkt talige middelen communiceren om tegemoet te komen aan concrete behoeften uit zijn onmiddellijke omgeving.' Op basis van een pilotstudie waarbij een aantal voorbeeldtoetstaken zijn uitgetest, hebben we kunnen vaststellen dat de moeilijkheidsgraad van de taken goed aansluit bij Richtgraad 1, Niveau 1.1. Ook bij het uittesten van een aantal toetsen voor Niveau 1.2 bleek dit het geval te zijn. Het voorbeeldmateriaal kan worden ingezet bij de evaluatie van gealfabetiseerde anderstalige volwassenen aan het einde van het basisniveau (Richtgraad 1, Niveau 1.1 of Niveau 1.2) op de wijzen die op de vorige bladzijde beschreven zijn.

Bij de ontwikkeling van het pakket is bijzondere aandacht geschonken aan de bruikbaarheid voor zowel laag- als hooggeschoolde taalleerders. Uit de pilot-studie is gebleken dat er geen significante verschillen waren in de resultaten van hoog- en laaggeschoolden. Het materiaal is ontwikkeld om gebruikt te worden in zowel Centra voor Basiseducatie (CBE) als in Centra voor Volwassenenonderwijs (CVO). Dat is belangrijk omdat beide doelgroepen op het einde van een basiscursus (na ongeveer 120 uur voor CVO en 180 tot 240 uur voor CBE) hetzelfde taalniveau moeten beheersen. Uit de pilot bleek tenslotte ook dat er geen significant verschil was tussen de prestaties van mannelijke en vrouwelijke cursisten.

1.2. Het communicatieve en functionele karakter van de toetstaken

De eindtermen voor Richtgraad 1, Niveau 1.1 en 1.2 zijn gebaseerd op de principes van communicatief-functioneel taalonderwijs en taaltoetsing. Hierbij gaat men er vanuit dat taal geen doel op zich is, maar een middel om te communiceren en te functioneren. Een functionele taaltoets gaat na of, en in welke mate, een cursist in staat is om talige boodschappen in communicatieve contexten te begrijpen en/of te produceren. Omwille van het functionele en communicatieve karakter van de eindtermen leggen we bij het scoren van de taalproducties van de cursisten op het Niveau 1.1 en 1.2 vooral de nadruk op het adequaat kunnen overbrengen en begrijpen van de inhoud van de boodschap. De vorm waarin de cursist zijn boodschap giet is, althans op dit niveau, van ondergeschikt belang.

De functionele en communicatieve doelen van de DVO kunnen op verschillende manieren getoetst worden, maar hoe meer de toetsen aansluiten bij concrete taalsituaties, hoe gemakkelijker het is om conclusies te trekken over het bereikte niveau van functionele taalvaardigheid (Cucchiaroni & Jaspaert, 1996). In het vakjargon wordt dit direct toetsen genoemd: in de toets moet de cursist doen wat men wil meten.

Ook de voorbeeldtoetstaken in dit pakket zijn voorbeelden van directe toetsen. Indien de eindterm bijvoorbeeld stelt dat een cursist in staat moet zijn een klacht te formuleren, dan moet de cursist dit in de toets ook effectief doen.

Het is natuurlijk ook mogelijk de eindtermen van de DVO indirect te toetsen door bijvoorbeeld de kennis of deelvaardigheden te meten waarvan men aanneemt dat ze goede indicatoren zijn van wat de cursisten volgens het einddoel moeten kennen en kunnen. Maar daar wringt vaak het schoentje. Men moet namelijk kunnen aantonen dat het beschikken over een bepaalde kennis en/of deelvaardigheid een goede indicator is voor wat het einddoel voorschrijft. Stel bijvoorbeeld dat de eindterm voorschrijft dat de cursist mondeling een afspraak moet kunnen maken bij de tandarts. U kan ervoor kiezen om schriftelijk na te gaan of de cursist hiertoe in staat is door hem bijvoorbeeld te laten opschrijven wat hij aan de tandarts zal zeggen. De vraag is natuurlijk of een cursist die goed scoort op deze toets wel in staat is om mondeling met de tandarts een afspraak te maken. Is het schriftelijk kunnen

noteren van een gesprek wel een goede indicator voor het effectief mondeling kunnen overbrengen van wat je wil zeggen?

Deze toetstaak kan natuurlijk wel iets zeggen over de mate waarin een cursist het schrijven in het Nederlands onder de knie heeft, maar het toont minder aan in hoeverre hij in staat is zijn kennis in te zetten in een concrete mondelinge taalcontext.

2. Hoe ziet het voorbeeldtoetsmateriaal er uit?

Het materiaal voor Niveau 1.1 en 1.2 verschilt op een aantal punten. Op basis van interne en externe feedback die we ontvingen op de voorbeeldtoetstaken voor het Niveau 1.1 hebben we de structuur van de voorbeeldtoetstaken voor Niveau 1.2 enigszins aangepast. Op die manier willen we het materiaal voor u nog gebruiksvriendelijker maken. In punt 2.1 en 2.2 lichten we het takenpakket voor de twee niveaus verder toe.

2.1. De 54 voorbeeldtoetstaken voor Niveau 1.1

2.1.1. Het takenpakket

Het takenpakket bestaat uit 54 voorbeeldtoetstaken met handleiding voor de toetsafnemer en kopieerbladen voor de cursist. Deze worden zowel elektronisch (op CD-rom) als op papier aangeleverd.

Voor elke eindterm van elke vaardigheid zijn 3 voorbeeldtoetstaken ontwikkeld: 18 spreektaken, 9 schrijftaken, 12 leestaken en 15 luistertaken. De luisterfragmenten voor de luistertaken worden mee aangeleverd, zowel op audio-CD als op cassette. De CD bevat 35 tracks. Elk luisterfragment staat op een aparte track. Het nummer van de track staat bij de uitgeschreven luistertekst. Bovendien staan het nummer van de toetstaak en de bijhorende tracks op de CD-hoes vermeld. De uitgeschreven luistertekst is louter voor de ondersteuning van de lesgever in het pakket opgenomen.

Alle toetstaken zijn opgenomen in een overzichtsgrid per vaardigheid. De elektronische versie van deze grid biedt het voordeel dat er links zijn gecreëerd met de verschillende toetstaakdocumenten. De toetsafnemer kan zelf aangeven welke combinatie van eindterm en context hij wil bekijken. Door op de titel van een toetstaak te klikken, wordt automatisch het juiste toetstaakdocument geopend.

2.1.2 Handleiding voor de toetsafnemer

Alle toetstaken hebben een gelijklopende structuur: situering van de toetstaak, introductie, instructie voor de toetsafnemer, beoordelingsmodel en toetsblad cursist (dit laatste onderdeel wordt in 2.1.3 'Toetsblad voor de cursist' besproken).

Situering van de toetstaak

Aan het begin van elke toetstaak vindt u een grijze balk waarin enkele algemene gegevens over de toetstaak staan, namelijk: welke vaardigheid wordt getoetst, welke specifieke eindterm wordt er getoetst, in welke context wordt de taak gesitueerd en wat is het verwerkingsniveau waarop de taak moet worden uitgevoerd.

▪ **Vaardigheid**

In het pakket zijn eerst de zogenaamde 'productieve' vaardigheden spreken en schrijven opgenomen, vervolgens de 'receptieve' vaardigheden, lezen en luisteren.

▪ **Specifieke eindterm**

Voor de afbakening van de doelen hebben we een beroep gedaan op de eindtermen die door de Dienst voor Onderwijsontwikkeling worden geformuleerd in: “Volwassenenonderwijs. Opleidingsprofielen Moderne Talen. Voorbeeldmateriaal bij de Specifieke Eindtermen.”, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, juli 2001. Respectievelijk worden er voor de vaardigheden spreken, schrijven, lezen en luisteren 6, 3, 4 en 5 eindtermen gedefinieerd.

▪ **Contexten**

De Dienst voor Onderwijsontwikkeling onderscheidt 12 relevante contexten voor Richtgraad 1, Niveau 1.1. Een context wordt gedefinieerd als: ‘situatie(s) waarin men taal gebruikt’.

1. Contacten met officiële instanties
2. Leefomstandigheden
3. Afspraken en regelingen (logies en maaltijden)
4. Consumptie
5. Openbaar en privé-vervoer
6. Voorlichtingsdiensten
7. Vrije tijd
8. Nutsvoorzieningen
9. Ruimtelijke oriëntering
10. Onthaal
11. Gezondheidsvoorzieningen
12. Klimaat

▪ **Verwerkingsniveau en publiek**

Het is vanzelfsprekend dat niet elke taak dezelfde moeilijkheidsgraad heeft. De moeilijkheidsgraad van een taak wordt door verschillende factoren beïnvloed. Hier bespreken we het verwerkingsniveau en het publiek waartoe de cursist zich moet richten.

Wat de verwerkingsniveaus betreft situeren de activiteiten voor de verschillende vaardigheden voor Richtgraad 1, Niveau 1.1 zich op het beschrijvende en het structurerende niveau.

▪ **Beschrijvend**

Op het beschrijvende niveau zal de taalleerder het taalaanbod moeten begrijpen zoals het hem wordt aangeboden. Hij moet er geen nieuwe structuur in aanbrengen.

Een formulier invullen in een postkantoor is een opdracht op beschrijvend niveau.

▪ **Structurerend**

De taalleerder zal de informatie niet alleen moeten achterhalen, maar hij zal de informatie bovendien nog moeten transformeren. In de aangeboden informatie moet hij een eigen ordening aanbrengen; bijvoorbeeld de chronologie herschikken of hoofdzaken van bijzaken

onderscheiden. Een sollicitatiegesprek voeren is een opdracht op structurerend niveau.

Voor meer informatie over de verschillende verwerkingsniveaus zie: VON-werkgroep, 1996, p.116.

Het publiek tot wie de cursist zich in de voorbeeldtoetstaken moet richten is of een bekende; of een onbekende taalgebruiker. In het laatste geval is de taak moeilijker. In sommige taken is het publiek de cursist zelf.

Introductie

In het kopje 'introductie' worden enkele ideeën geformuleerd over hoe de lesgever het onderwerp van de taak kan aanbrengen. In dat introducerend gesprek moet de lesgever de cursist meer vertrouwd maken met het onderwerp.

Instructie voor de lesgever

In dit onderdeel wordt beschreven op welke manier de lesgever te werk moet gaan bij het afnemen van de toets. Het is de bedoeling dat de lesgever zich zo goed mogelijk aan de instructies houdt. De instructie voor de cursist staat op het toetsblad. Deze instructie wordt luidop voorgelezen door de lesgever.

Beoordelingsmodel

In alle beoordelingsmodellen ligt de nadruk op inhoud, de cursist moet in staat zijn om adequaat te communiceren. Het grootste gewicht in de score wordt toegekend aan de inhoudelijke items; minder gewicht gaat naar de pure vormcorrectheid. Voor elk goed antwoord wordt een score 1 gegeven, voor een fout antwoord score 0.

Wanneer het communicatief gezien relevant is, bijvoorbeeld bij spreektaken en open schrijftaken, geven we ook een vormscore. Op dit niveau zijn de vormelijke eisen die kunnen worden gesteld nog zeer laag. Voor vorm wordt dan ook een meer globaal criterium gehanteerd. De vormscore krijgt ook weinig gewicht in de totale score op een toetstaak. We hanteren de volgende verdeling: 1 (korte gestructureerde zinnen, de uitingen mogen nog fouten bevatten, de fouten hebben geen systematisch karakter) – 0.5 (woordgroepen met systematisch fout taalgebruik, veel fouten) – 0 (uitingen van één woord of herhaling van de instructie)

2.1.3. Toetsblad voor de cursist

Achteraan elke toetstaak zitten één of meerdere kopieerbladen voor de cursist. Deze worden als toetsbladen gebruikt.

De instructies voor de cursist staan bovenaan het toetsblad. Die worden steeds luidop voorgelezen door de toetsafnemer. Bij elke taak is een bepaalde werkvorm uitgewerkt: bijvoorbeeld, is een taak mondeling of schriftelijk, worden er multiple choice vragen gegeven, moeten de cursisten vraagjes oplossen bij een tekst, staan die vraagjes samen met de tekst op 1 blad, moeten ze iets schrijven aan de hand van een tekening of ander ondersteunend materiaal

2.1.4 De grids: De volgende grid toont de verdeling van de toetstaken voor de vaardigheid **SPREKEN**:

EINDTERM	CONTEXT	TOETSTAAK
Op beschrijvend niveau:		
1. De cursist kan een instructie geven aan een bekende taalgebruiker.	Leefomstandigheden	<u>1. Alles krijgt een plaats</u>
	Ruimtelijke oriëntering	<u>2. Neem de eerste straat rechts</u>
	Gezondheidsvoorzieningen	<u>3. Mijn zoon is ziek</u>
2. De cursist kan een uitnodiging, een voorstel en een oproep verwoorden en erop reageren.	Onthaal	<u>4. Ik ben iets kwijt</u>
	Gezondheidsvoorzieningen	<u>5. Ik heb een dokter nodig</u>
	Openbaar en privé-vervoer	<u>6. Taxi!</u>
3. De cursist kan zijn beleving (d.i. zijn wensen, noden en gevoelens) verwoorden en vragen naar de beleving van zijn gesprekspartner.	Vrije tijd	<u>7. Wat vond je van de film?</u>
	Onthaal	<u>8. Dat is lang geleden!</u>
	Afspraken en regelingen	<u>9. Hard gewerkt vandaag</u>
4. De cursist kan een afspraak maken en afzeggen.	Contacten met officiële instanties	<u>10. De afspraak gaat niet door</u>
	Afspraken en regelingen	<u>11. Naar de tandarts</u>
	Nutsvoorzieningen	<u>12. Kan het op een andere dag?</u>
5. De cursist kan een probleem of klacht formuleren.	Contacten met officiële instanties	<u>13. Mijn fiets is weg</u>
	Consumptie	<u>14. Ik heb geen geld bij me</u>
	Leefomstandigheden	<u>15. Luidruchtige bureu</u>
Op structurerend niveau:		
6. De cursist kan informatie vragen en geven.	Openbaar en privé-vervoer	<u>16. Reizen met de trein</u>
	Voorlichtingsdiensten	<u>17. Kan u aub een uitzondering maken?</u>
	onthaal	<u>18. Wanneer is de winkel open?</u>

De volgende grid toont de verdeling van de toetstaken voor de vaardigheid **SCHRIJVEN**:

EINDTERM	CONTEXT	TOETSTAAK
Op beschrijvend niveau:		
1. De cursist kan een formulier en een document met betrekking tot personalia invullen.	Vrije tijd	<u>19. Familie in het buitenland</u>
	Contacten met officiële instanties	<u>20. Recht op een geboortepremie</u>
	Afspraken en regelingen	<u>21. Een sollicitatieformulier</u>
2. De cursist kan een korte informatieve tekst zoals een berichtje schrijven.	Gezondheidsvoorzieningen	<u>22. Word snel beter</u>
	Vrije tijd	<u>23. Zon, zee, strand</u>
	Consumptie	<u>24. Geïnteresseerd?</u>
Op structurerend niveau:		
3. De cursist kan uit mondelinge en schriftelijke informatie eenvoudige, concrete gegevens noteren.	Voorlichtingsdiensten	<u>25. Niks vergeten?</u>
	Afspraken en regelingen	<u>26. Een dochter!</u>
	Vrije tijd	<u>27. Op kamp met de scouts</u>

De volgende grid toont de verdeling van de toetstaken voor de vaardigheid **LEZEN**:

EINDTERM	CONTEXT	TOETSTAAK
Op beschrijvend niveau:		
1. De cursist kan informatie herkennen in teksten zoals belangrijke formulieren, documenten, alledaagse papieren.	Voorlichtingsdiensten	<u>28. Het staat in de krant</u>
	Onthaal	<u>29. Een nieuwe leerling</u>
	Contacten met officiële instanties	<u>30. De school van mijn kind</u>
2. De cursist kan relevante gegevens selecteren uit informatieve teksten.	Vrije tijd	<u>31. Welke film draaien ze vanavond?</u>
	Openbaar en privé-vervoer	<u>32. Goedkope kaartjes</u>
	Gezondheidsvoorzieningen	<u>33. Waar vind ik een dokter?</u>
3. De cursist kan alle gegevens in een eenvoudige instructie begrijpen.	Consumptie	<u>34. Smakelijk!</u>
	Voorlichtingsdiensten	<u>35. Wat doen bij brand?</u>
	Afspraken en regelingen	<u>36. Pas jij op het huis?</u>
Op structurerend niveau:		
4. De cursist kan de informatie overzichtelijk ordenen in persuasieve teksten zoals een uitnodiging, een voorstel en een oproep.	Afspraken en regelingen	<u>37. Een uitnodiging van de VDAB</u>
	Voorlichtingsdiensten	<u>38. Een job voor u?</u>
	Vrije tijd	<u>39. Feest in mijn dorp.</u>

De volgende *grid* toont de verdeling van de toetstaken voor de vaardigheid **LUISTEREN**:

EINDTERM	CONTEXT	TOETSTAAK
Op beschrijvend niveau:		
1. De cursist kan het globale onderwerp bepalen in informatieve teksten zoals een mededeling, een gesprek en een advies.	Klimaat	<u>40. Mooi weer vandaag?</u>
	Onthaal	<u>41. You've got voicemail!</u>
	Openbaar- en privévervoer	<u>42. De trein is altijd een beetje reizen</u>
2. De cursist kan het globale onderwerp bepalen in een beleving. (d.i. de wensen, noden en gevoelens) van een spreker.	Leefomstandigheden	<u>43. Een vriend uit de nood helpen</u>
	Vrije tijd	<u>44. Aan de finish</u>
	Gezondheidsvoorzieningen	<u>45. Bezoek!</u>
3. De cursist kan het globale onderwerp bepalen in een klacht.	Contacten met officiële instanties	<u>46. Politie op straat</u>
	Consumptie	<u>47. Spaghetti, tafel vier!</u>
	Onthaal	<u>48. Hier klopt iets niet</u>
4. De cursist kan alle gegevens in een eenvoudige instructie begrijpen.	Ruimtelijke oriëntering	<u>49. Hoe moet ik lopen?</u>
	Voorlichtingdiensten	<u>50. Goede raad</u>
	Gezondheidsvoorzieningen	<u>51. Lentekriebels</u>
Op structurerend niveau:		
5. De cursist kan de informatie op een overzichtelijke en persoonlijke wijze ordenen in een uitnodiging en een afspraak.	Vrije tijd	<u>52. Kom je naar het feest?</u>
	Onthaal	<u>53. De dokter werkt niet op woensdag</u>
	Afspraken en regelingen	<u>54. Dat past ook voor mij.</u>

2.2. De 45 voorbeeldtoetstaken voor Niveau 1.2

2.2.1. Het takenpakket

Het materiaal voor Niveau 1.2 bestaat uit 45 voorbeeldtoetstaken. Naast de papieren versie vindt u ze ook elektronisch, op Cd-rom, terug.

Voor elke eindterm werden drie voorbeeldtoetstaken ontwikkeld: zo komen we, omdat er vijftien eindtermen zijn, tot de volgende verdeling: 15 spreektaken, 12 schrijftaken, 9 luistertaken en 9 leestaken. Voor de luistertaken worden de luisterfragmenten mee aangeleverd, zowel op audio-CD als op cassette. De CD bevat 22 tracks. Elk luisterfragment staat op een aparte track. Het nummer van de track staat bij de uitgeschreven luistertekst. Bovendien staat het nummer van de toetstaak en de bijhorende tracks op de CD-hoes vermeld. De uitgeschreven luistertekst is louter ter ondersteuning van de lesgever in het pakket opgenomen.

Alle toetstaken zijn per vaardigheid opgenomen in een overzichtsgrid. De elektronische versie van dit grid biedt het voordeel dat u via een link onmiddellijk over kan gaan naar het gewenste toetstaakdocument. Door op de titel van de gewenste toetstaak te klikken, wordt automatisch het bijhorende document geopend.

De voorbeeldtoetstaken bestaan telkens uit twee delen: de richtlijnen voor de docent en het toetsblad voor de cursisten. In het pakket worden beide onderdelen per toetstaak geleverd. In de praktijk is het de bedoeling dat u voor uw cursisten kopies maakt van het toetsblad en u de richtlijnen gebruikt bij het afnemen en beoordelen van de toetstaken. We overlopen nu de verschillende rubrieken van het deel 'Richtlijnen voor de docent'. Daarna overlopen we de structuur van het toetsblad van de cursisten.

2.2.2 Richtlijnen voor de docent

Alle toetstaken zijn opgebouwd volgens een gelijklopende structuur. De verschillende rubriekjes worden in chronologische volgorde aangeboden.

De algemene structuur is als volgt: de situering van de toetstaak, het materiaal dat u nodig hebt om de toetstaak af te nemen, instructies over het afnemen van de toetstaak, ondersteunende didactische principes, instructies met betrekking tot het beoordelen en interpreteren van de toetsresultaten en het toetsblad voor de cursisten.

Situering van de toetstaak

Aan het begin van elke toetstaak vindt u een grijze balk waarin enkele algemene gegevens over de toetstaak staan: welke vaardigheid getoetst wordt, welke specifieke eindterm getoetst wordt, in welke context de taak gesitueerd is, op welk verwerkingsniveau de cursist de toets moet uitvoeren en ten opzichte van welk publiek hij dit moet doen. We geven over elk van deze topics kort wat meer uitleg

• **Vaardigheid**

Elke toetstaak heeft betrekking op één van de vier vaardigheden: lezen, luisteren, schrijven en spreken. In het pakket zijn ook een aantal geïntegreerde toetstaken opgenomen. Dit zijn toetstaken waarbij twee of meerdere vaardigheden getoetst worden. De reden hiervoor is dat in bepaalde eindtermen en taalsituaties vaardigheden moeten gecombineerd worden. Bij de eindterm schrijven 'De cursist kan voor zichzelf aantekeningen maken ter voorbereiding van een gesprek' is het functioneler en realistischer een toetstaak op te zetten waarin de cursist eerst moet noteren wat hij tijdens het gesprek zal zeggen, en dat daarna het gesprek effectief gevoerd wordt. In het pakket zijn alle toetstaken volgens vaardigheid geordend. Op de geïntegreerde toetstaken wordt vermeld met welke toetsta(a)k(en) ze samen kunnen afgenomen worden.

• **Specifieke eindterm**

In dit punt vindt u de omschrijving van de specifieke eindterm zoals ze door de DVO wordt geformuleerd. Voor de eindtermen die uit meerdere delen bestaan wordt in het vet aangeduid op welk deel de toets betrekking heeft.

• **Contexten**

De contexten die de DVO voor Richtgraad 1, Niveau 1.2 vooropstelt, zijn dezelfde als deze voor Niveau 1.1. Voor een overzicht verwijzen we naar pagina 24 van deze handleiding.

• **Verwerkingsniveau en publiek**

Ook het niveau waarop de cursisten de toetsen voor Niveau 1.2 moet verwerken en het publiek tot wie hij zich moet richten, blijft hetzelfde als bij Niveau 1.1. We verwijzen daarom voor meer informatie hierover naar pagina 24 en 25 van deze handleiding.

Materiaal nodig voor de toetstaak

In dit rubriekje wordt opgesomd welk materiaal u nodig hebt om de toetstaak af te nemen.

Instructies over het afnemen van de toetstaak

• **Het introductiegesprek**

Onder dit rubriekje worden een aantal ideeën geformuleerd over hoe u het thema van de toetstaak bij de cursisten kan aanbrengen. De bedoeling van dit gesprek is de cursisten warm te maken voor en vertrouwd te maken met het onderwerp en culturele drempels zoveel mogelijk weg te werken.

• **Mondelinge instructies voor de cursisten**

In dit onderdeel wordt aangegeven welke instructies u aan de cursisten moet geven. Omdat deze instructies mondeling zijn, worden ze cursief

weergegeven. Op het toetsblad van de cursisten worden dezelfde instructies opgenomen, zodat de cursisten ernaar kunnen teruggrijpen tijdens het maken van de toets.

Ondersteunende didactische principes

- **Aandachtspunten bij het afnemen van de toetstaak**

In dit deel krijgt u een aantal tips mee over de wijze waarop u de toets het best afneemt. Voor de spreektaken worden bijvoorbeeld een aantal suggesties van mogelijke hulpvragen gegeven.

- **Het afstemmen van de toetstaak op de kenmerken van uw cursistengroep**

Hier vindt u tips om creatief om te springen met de toetstaak en ze eventueel geschikter te maken voor uw cursistengroep door het thema aan te passen.

Instructies m.b.t. het beoordelen en interpreteren van de toetsresultaten

- **Het beoordelingsmodel**

Het beoordelingsmodel voor de receptieve vaardigheden ziet er anders uit dan dat van de productieve vaardigheden.

Voor de receptieve vaardigheden, luisteren en lezen, werd een beoordelingssleutel ontwikkeld. Hierbij wordt enkel op de inhoud gescoord. Per item wordt het juiste antwoord gegeven en de score die hieraan wordt toegekend.

Voor de productieve vaardigheden, schrijven en spreken, is het beoordelingsmodel uitgebreider. Er wordt eerst nagegaan of de productie van de cursist in relatie staat tot de opdracht. Indien niet, hoeft u niet verder te scoren en krijgt de cursist voor de toets een totaalscore van nul.

Neem bijvoorbeeld de spreektoets 'Wat vind jij van België?', deel 2' (Toetstaak nummer 43) waarin de cursisten moeten vertellen wat ze van België vinden. Een cursist die tijdens het gesprek alleen zijn mening over zijn vaderland geeft, voldoet niet aan de preconditione en krijgt een nul.

Er wordt hier niet alleen op de inhoud maar ook op de vorm gescoord. Bij het beoordelen geven we een groter gewicht aan de inhoud van de taalproductie. Vanuit een functioneel-communicatieve visie op taal en taaltoetsing en het gegeven dat de vormelijke eisen die aan de cursisten van Niveau 1.1 en 1.2 gesteld worden laag zijn, leggen we de klemtoon vooral op het duidelijk kunnen overbrengen van de inhoud. In welke vorm die boodschap wordt gegoten, is van minder groot belang.

Voor de beoordeling van de inhoud geven we telkens aan waaraan het antwoord van de cursist minimaal moet voldoen om de maximumscore voor dat item te behalen.

Bij de spreektaken wordt ook een score gegeven aan de spreekdurf van de cursisten.

Bij de schrijftaken die opgebouwd zijn rond de eindtermen waarbij de cursisten voor zichzelf een boodschap moeten noteren, ziet het beoordelingsmodel er iets anders uit. Voor de vorm zijn er niet drie maar twee scorecategorieën. Omdat je wanneer je voor jezelf dingen noteert vooral gebruik maakt van steekwoorden en niet van volledige zinnen, kijken we hier bij het geven van een score naar het aantal fouten en de mate waarin die het begrijpen van de boodschap belemmeren.

De beoordelingsmodellen zijn voor uw gemak op een apart blad opgenomen. Zo kan u deze scorewijzer naast het toetsblad van de cursist leggen en sneller en efficiënter verbeteren.

• De scoretabel

Bij elke toetstaak is ook een scoretabel voorzien waarin u de punten van alle cursisten kan aanbrengen. Indien u de evolutie van elke cursist wil nagaan over een aantal toetsen heen, kan u kiezen voor een scoretabel per cursist. Suggesties hiervoor vindt u in deze handleiding op pagina 73 en 74 (tip 3) van deze handleiding.

2.2.3. Het toetsblad voor de cursist

Achteraan elke toetstaak vindt u het toetsblad dat u kan kopiëren voor uw cursisten.

Bovenaan het toetsblad werden de instructies voor de cursisten opgenomen. Soms zijn deze een klein beetje verschillend van de instructies die u mondeling aan de cursisten geeft. Bij toetstaak nr ??? 'Een eigen huis' bijvoorbeeld, moeten de cursisten een schriftelijke beschrijving geven van hun huis. In de mondelinge instructies worden een aantal voorbeelden gegeven van waarover ze het kunnen hebben. Op het toetsblad worden deze echter niet meer herhaald om te vermijden dat de cursisten enkel de voorbeelden kopiëren.

Bij elke taak is een bepaalde werkvorm uitgewerkt: soms wordt gewerkt met open vragen, in andere gevallen moeten de cursisten zelf een kort tekstje schrijven of multiple choice vragen oplossen, enz.

Voor de leestoetstaken staan de leestekst en de vragen op een apart blad. Op die manier kunnen de cursisten de tekst naast zich leggen bij het oplossen van de vragen.

Voor de lay-out van het toetsblad werd gestreefd naar een zo realistisch mogelijke weergave van de situaties of documenten die op de toets

betrekking hebben. In de toetstaken waarin de cursist voor zichzelf een boodschap moet noteren, noteert hij zijn aantekeningen op een afbeelding van een kladblad.

2.2.4 De grids

De volgende grid toont de verdeling van de toetstaken voor de vaardigheid **LEZEN**:

EINDTERM	CONTEXT	TOETSTAAK
Op beschrijvend niveau:		
1. De cursist relevante gegevens selecteren uit: - informatieve teksten zoals een folder, een catalogus en een bericht; - narratieve teksten zoals een verslag.	Vrije tijd	1. <u>Groetjes uit Brazilië!!!</u>
	Vrije tijd	2. <u>Een weekendje weg...</u>
	Klimaat	3. <u>Weerbericht</u>
2. De cursist kan alle gegevens begrijpen in: - informatieve teksten zoals etiketten en een zakelijke brief; - prescriptieve teksten zoals een instructie en een gebruiksaanwijzing.	Ruimtelijke oriëntering	4. <u>Examen Nederlands</u>
	Consumptie	5. <u>Hou het vers</u>
	Gezondheidsvoorzieningen	6. <u>Bye bye griep!!!</u>
Op structurerend niveau:		
3. De cursist kan de informatie overzichtelijk ordenen in: - informatieve teksten zoals een persoonlijke brief - persuasieve teksten zoals een uitnodiging, een voorstel en een oproep.	Leefomstandigheden	7. <u>Schoolreis</u>
	Consumptie	8. <u>Sorteren</u>
	Leefomstandigheden	9. <u>Straatfeest</u>

De volgende grid toont de verdeling van de toetstaken voor de vaardigheid **LUISTEREN**:

EINDTERM	CONTEXT	TOETSTAAK
Op beschrijvend niveau		
1. De cursist kan het globale onderwerp bepalen en de gedachtengang volgen in: - informatieve teksten zoals fragmenten van een radio- en tv-programma - narratieve teksten zoals fragmenten van een tv-feuilleton.	Vrije tijd	10. <u>Zappen</u>
	Vrije tijd	11. <u>'Nichten en neven'</u>
	Leefomstandigheden	12. <u>Luister naar de radio</u>
2. De cursist kan relevante gegevens selecteren uit: - informatieve teksten zoals een gesprek, een telefoongesprek, een weerbericht en verkeersinformatie; - persuasieve teksten zoals een reclameboodschap.	Vrije tijd	13. <u>Buurtontbijt</u>
	Openbaar en privé-vervoer	14. <u>File!!!</u>
	Nutsvoorzieningen	15. <u>Pas op voor het water!</u>
Op structurerend niveau:		
3. De cursist kan de informatie overzichtelijk ordenen in: - informatieve teksten zoals een aankondiging, een klacht en een waarschuwing - prescriptieve teksten zoals een instructie	Voorlichtingsdiensten	16. <u>Wateroverlast</u>
	Voorlichtingsdiensten	17. <u>Met de kinderen op stap</u>
	Openbaar en privé-vervoer	18. <u>Treinen bij vertrek</u>

De volgende grid toont de verdeling van de toetstaken voor de vaardigheid **SCHRIJVEN**:

EINDTERM	CONTEXT	TOETSTAAK
Op beschrijvend niveau:		
1. De cursist kan informatie vragen en geven in informatieve teksten zoals een persoonlijk briefje, een mededeling, een bedankingsbriefje, een formulier, een memo en een ziektemelding.	Leefomstandigheden	19. <u>Mijn zus gaat trouwen</u>
	Leefomstandigheden	20. <u>Dank u wel!</u>
	Afspraken en Regelingen	21. <u>Lunch</u>
2. De cursist kan een beschrijving geven.	Voorlichtingsdiensten	22. <u>Oost west thuis best</u>
	Openbaar en privé-vervoer	23. <u>Zoekertje</u>
	Openbaar en privé-vervoer	24. <u>Ongevallenverzekering</u>
3. De cursist kan een boodschap voor zichzelf noteren.	Contacten met officiële instanties	25. <u>Nederlandse les</u>
	Leefomstandigheden	26. <u>Brandblusapparaat</u>
	Ruimtelijke oriëntering	27. <u>Het geheime land</u>
Op structurerend niveau:		
3. De cursist kan voor zichzelf aantekeningen maken ter voorbereiding van een gesprek.	Leefomstandigheden	28. <u>Ik ben... en ik hou van...</u>
	Consumptie	29. <u>Wat vind jij van België? Deel 1</u>
	Vrije tijd	30. <u>Lillaland</u>

De volgende grid toont de verdeling van de toetstaken voor de vaardigheid **SCHRIJVEN**

EINDTERM	CONTEXT	TOETSTAAK
Op beschrijvend niveau:		
1. De cursist kan een instructie geven aan een onbekende taalgebruiker.	Leefomstandigheden	31. <u>Babysit</u>
	Ruimtelijke oriëntering	32. <u>Brand!!!</u>
	Vrije tijd	33. <u>Lachen!!!</u>
2. De cursist kan een uitnodiging, een voorstel en een oproep verwoorden en erop reageren aan een onbekende taalgebruiker.	Voorlichtingsdiensten	34. <u>Op televisie</u>
	Vrije tijd	35. <u>Op uitstap</u>
	Gezondheidsvoorzieningen	36. <u>'Geef bloed, red een leven'</u>
3. De cursist kan zijn beleving (d.i. zijn wensen, noden en gevoelens) verwoorden en vragen naar de beleving van zijn gesprekspartner (= een onbekende taalgebruiker).	Consumptie	37. <u>Trouwfeest</u>
	Vrije tijd	38. <u>A la carte</u>
	Openbaar en privé-vervoer	39. <u>Ongeval</u>
4. De cursist kan een probleem en een klacht formuleren.	Contacten met officiële instanties	40. <u>Antigifcentrum</u>
	Nutsvoorzieningen	41. <u>Een nieuw huis</u>
	Contacten met officiële instanties	42. <u>Hallo, met de politie?</u>
Op structurerend niveau:		
5. De cursist kan informatie vragen en geven in informatieve teksten zoals een mededeling, een mening, een vraaggesprek, een telefoongesprek en een afspraak..	Consumptie	43. <u>Wat vind jij van België? Deel 2</u>
	Gezondheidsvoorzieningen	44. <u>Naar de tandarts</u>
	Vrije tijd	45. <u>Mijn vaderland</u>

3. Hoe gebruik ik de voorbeeldtoetstaken in mijn klaspraktijk?

Zoals gezegd dienen de voorbeeldtoetstaken als voorbeeld om aan te tonen hoe u kan nagaan in welke mate uw cursisten de eindtermen van de DVO beheersen. Het is niet de bedoeling dat deze toetstaken als een volwaardig examen worden afgenomen. Het aantal toetsitems per toetstaak is te beperkt om op basis daarvan een valide en betrouwbare uitspraak te kunnen doen over de taalvaardigheid van een cursist.

U kan natuurlijk wel een aantal toetstaken uitbreiden en deze gezamenlijk als examen afnemen om na te gaan of uw cursisten bepaalde eindtermen behaald hebben of niet.

Wij geven u graag nog een aantal tips mee bij het aanpassen van de voorbeeldtoetstaken in functie van uw eigen klaspraktijk.

- Wat het thema van de toetstaak betreft, kan u natuurlijk eindeloos variëren. We willen er wel op wijzen dat het belangrijk is een thema te kiezen dat voor de cursisten vertrouwd is, zodat voor het maken van de toets geen specifieke voorkennis vereist is.
- U kan de moeilijkheidsgraad van een toets beïnvloeden door de volgende vier parameters aan te passen:
 - het verwerkingsniveau: een toets op beschrijvend niveau is gemakkelijker dan een toets op structurerend niveau.
 - het publiek tot wie de cursist zich moet richten: zichzelf, bekende of onbekende taalgebruiker. Voor jezelf iets opschrijven is gemakkelijker dan een briefje schrijven naar iemand die je niet kent.
 - de tekstsoorten en -clusters: het kan hier bijvoorbeeld gaan om een kort briefje, een uitgebreide brief of het noteren van een aantal steekwoorden, het geven van een instructie,... . Een overzicht van de tekstsoorten en tekstclusters die u voor Richtgraad 1 kan gebruiken vindt u in de DVO-map op p. 21.
 - de tekstenmerken: het gaat hier onder andere over de manier waarop de tekst geformuleerd is (eenvoudig of complex), hoe lang de tekst is, of er visuele ondersteuning gegeven wordt of niet, enz. Een overzicht van de tekstenmerken die door de DVO zijn vastgelegd vindt u in de map 'Opleidingsprofielen Moderne Talen. Voorbeeldmateriaal bij de specifieke eindtermen'. Voor Niveau 1.1 vindt u de tekstenmerken terug op p. 53, voor Niveau 1.2 op p. 67.

Door de parameters van de voorbeeldtoetstaken te veranderen, kan u de toetsen gemakkelijker of moeilijker maken. We geven ter verduidelijking een voorbeeld.

Toetstaak 7 'Schoolreis' (voor Niveau 1.2) is in het voorbeeldpakket uitgewerkt als een toetstaak op het structurerend niveau. Indien u de toetstaak gemakkelijker wil maken en het verwerkingsniveau wil veranderen naar het beschrijvend niveau, kan u als volgt te werk gaan. U laat de informatie over het eerste, tweede en derde leerjaar vallen. U stelt de vragen in dezelfde volgorde als ze in de tekst aan bod komen en u

zorgt ervoor dat de cursisten geen verbanden moeten leggen tussen delen van de tekst om de vragen op te lossen.

Het begrijpen van de tekst kan u gemakkelijker maken door een aantal tekeningen toe te voegen die weergeven waarover de tekst gaat. In dit geval kan u bijvoorbeeld een tekening van een trein en van een strand opnemen.

- Als u aanpassingen aanbrengt aan de voorbeeldtoetstaken is het belangrijk na te gaan of uw toets nog voldoende betrouwbaar en valide is. Richtlijnen en suggesties met betrekking tot het betrouwbaar en valide toetsen vindt u van pagina 44 tot en met 49 van deze handleiding.

Naast het aanpassen van de voorbeeldtoetstaken voor Richtgraad 1 aan uw klaspraktijk, is ons materiaal ook bedoeld als voorbeeld van good practice. De voorbeeldtoetstaken bevatten impliciet heel wat informatie met betrekking tot het ontwikkelen en inzetten van toetsen in uw klas. Daarom kan u het materiaal ook gebruiken als inspiratiebron om zelf toetsen te ontwikkelen en gebruiken. Op die manier kan u zich verder professionaliseren in de principes die aan de grondslag van goed toetsen liggen en deze omzetten in uw eigen toetspraktijk.

Daarom vindt u in het volgende onderdeel richtlijnen en aandachtspunten met betrekking tot het ontwikkelen van een goede toets.